

Asianumero 217/00.01.00.00.00/2024

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
0023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 24.5.2024, VN/8175/2024

SUOMEN RIISTAKESKUKSEN LAUSUNTO METSÄSTYSLAISSA SÄÄDETYISTÄ POIKKEUSLUVISTA
ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 2 §, 4 § JA 5 §:N MUUTTAMISESTA

Suomen riistakeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asetusluonnoksesta. Asetusluonnoksen muistion mukaan asetusehdotuksen tavoitteena on parantaa erityisesti suden, karhun ja ilveksen suojelun ja kannanhoidon kansallista hyväksyttävyyttä ja sosioekonomista kestävyttä luontodirektiivin 2.3 artiklan edellyttämällä tavalla. Tähän pyritään lisäämällä EU:n tuomioistuimen sekä Suomen Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön asettamissa rajoissa joustavuutta erityisesti suurpetojen ns. vahinko- ja turvallisuusperusteisten poikkeuslupien myöntämiseen. Suomen riistakeskus pitää asetuksen tavoitteita kannatettavina. On tärkeää, että suurpetokantojen hoidon kansallista hyväksyttävyyttä ja sosioekonomista kestävyttä pyritään parantamaan lisäämällä joustavuutta vahinko- ja turvallisuusperusteisten poikkeuslupien myöntämiseen.

Suomella on erityinen vastuu metsäpeurasta, minkä takia sen metsästystä on voimakkaasti rajoitettu ja ryhdytty erityistoimiin, mm. palautusistutuksiin, lajin elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Metsäpeuraan kohdistuu kuitenkin tällä hetkellä kasvavaa saalistuspainetta vahvistuvista suurpetokannoista, mikä voi muodostaa riskin lajin elinvoimaisuudelle. Asetuksen muistion mukaan asetuksella pyritään selkiyttämään edellytyksiä, joilla luontodirektiivin 16.1 artiklan a-alakohdan mukaisia eli eläimistön ja kasviston säilyttämisellä perusteltuja poikkeuslupia olisi myönnettävissä. Asetuksen muutoksella arvioidaan olevan vaikutusta siihen, että metsäpeuran turvaamiseksi Suomen riistakeskus voisi perustelluissa tapauksissa myöntää poikkeuslupia etenkin suden ja karhun osalta. Suomen riistakeskus pitää esitystä kannatettavana.

Kuten asetusluonnoksen muistiossa todetaan, on poikkeusluvan kohdentaminen tietyissä tapauksissa vahinkoa aiheuttavaan yksilöön ollut haasteellista. Näin ollut erityisesti lumettomana aikana lammastaloudelle ja muille kotieläimille vahinkoja aiheuttavien susien kohdalla. Sama haaste on ollut olemassa myös mehiläistaloudelle ja maataloudessa rehupaaleille vahinkoja aiheuttavien karhujen osalta.

Suomen riistakeskus pitää perusteltuna, että asetusmuutoksilla pyritään mahdollistamaan se, että kun sääolosuhteista tai muusta perustellusta syystä johtuen vahinkoa aiheuttavan yksilön tunnistaminen ei ole mahdollista, voitaisiin poikkeuslupa myöntää kohdentamatta

poikkeuslupaa tiettyyn yksilöön ottaen huomioon lajin biologiset ominaispiirteet. Poikkeuslupan kohdentamista koskeva täsmennys mahdollistaa poikkeusluvalla sallitun pyyntialueen laajentamisen. Suomen riistakeskus pitää tärkeänä, että tätä periaatetta voidaan soveltaa myös muissa metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 3-kohdan tarkoittamissa tilanteissa. Tämän tyyppinen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi erityisen pelottomasti ja uhkaavasti käyttäytyvien susiyksilöiden reviirillä. Tämä olisi sääntelyn selkeyden varmistamiseksi ja lainsäädännön tulkinnan yhdenmukaisuuden edistämiseksi tarpeen tuoda esille myös asetuksen muistiossa.

Suomen riistakeskus kannattaa poikkeuslupan voimassaoloajan pidentämistä 31 vuorokauteen nykyisestä 21 vuorokaudesta. Pidempi poikkeuslupan voimassaoloaika lisää edellytyksiä saada ongelmia aiheuttavat eläinyksilöt poikkeuslupan nojalla pyydytksi ja ongelmatilanteet ratkaistuksi. Pidempi poikkeuslupa-aika vähentää Suomen riistakeskuksen arvion mukaan myös byrokratiaa, koska se vähentää tarvetta uusien poikkeuslupien myöntämiselle tilanteissa, joissa ongelmaa ei ole onnistuttu ratkaisemaan ensimmäisen poikkeuslupan voimassaoloaikana.

Suomen riistakeskus pitää kannatettavana, että asetuksella linjattaisiin säännösten osalta, että muuna tyydyttävänä ratkaisuna ei pidettäisi karhua, sutta, ilvestä ja ahmaa koskevan poikkeuslupan kohdalla yksilön tai yksilöiden loukkautamista tai nukuttamista ja siirtämistä toisaalle. Ongelmia aiheuttavien suurpetojen osalta on jo nykyisellään suurpetolajien kannanhoitosuunnitelmissa linjattu, että suurpetoja ei siirretä. Linjauksien tuominen säännösten osalle on omiaan varmistamaan linjausten merkitystä oikeusprosessien yhteydessä.

Suomen riistakeskus esittää, että asetuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan esitetyn lajin biologisia ominaispiirteitä koskevan lisäyksen osalta säädettäisiin, että kyseinen vaatimus koskisi vain sutta, karhua, ilvestä ja ahmaa. Poikkeuslupa-asetuksen muutoksilla pyritään muutoin lisäämään joustavuutta nimenomaan suurpetoja koskevien poikkeuslupien myöntämiseen. Luonnoksessa esitetty muutos kuitenkin koskisi kaikkia riistaeläimiä ja lisäksi Suomen riistakeskukselle säännösten osalta asetettuja vaatimuksia poikkeuslupaharkintaan liittyen. Suomen riistakeskuksen arvion mukaan ei ole mitään tarvetta lisätä säännösten osalta tällaista velvoitetta koskemaan kaikkia riistaeläimiä, vaan nykyinen sääntely poikkeuslupan edellytysten arvioinnista riittää muiden kuin suurpetojen osalta. Tämän Suomen riistakeskuksen esittämän muutoksen myötä biologisten ominaispiirteiden selvittäminen jäisi muiden riistalajien osalta Suomen riistakeskuksen harkintaan kuten tähänkin asti.

Suomen riistakeskus esittää lisäksi maa- ja metsätalousministeriölle, että olisi tarpeen selvittää mahdollisuuksia muuttaa metsästyslain 41 a §:n sääntelyä niin, että 41 a §:n 1 momentin nojalla pyydytetyt yksilöt eivät enää kuuluisi valtiolle. Vahinkojen ja muiden ongelmien vuoksi poistettavien suurpetoyksilöiden pyynti on erittäin vaativaa ja aikaa vievää toimintaa, joka Suomessa toteutetaan likipitään aina vapaaehtoisvoimin. Mahdollisuus saada pyydytty eläin voisi toimia jonkinlaisena motivoivana tekijänä vahinkotilanteen ratkaisussa talkooperiaatteella avustaville henkilöille. Kannanhoidollisen pyynnin estyminen tiukan kansallisen oikeuskäytännön vuoksi tulee todennäköisesti lisäämään etenkin karhun aiheuttamia ongelmia ja sen myötä karhulle myönnettyjen poikkeuslupien määrää. Poliisilain nojalla toteutettavista suurriistavirka-aputehtävistä riistanhoitoyhdistysten on mahdollisuus saada korvaus ja riistanhoitoyhdistykset voivat korvata toiminnasta aiheutuneita kustannuksia toimintaan osallistuneille. Suomen riistakeskuksen poikkeuslupien nojalla tehtävästä vastaavan kaltaisesta työstä ei kuitenkaan saa mitään korvausta. Ongelmatilanteiden

todennäköinen lisääntyminen korostaa tarvetta, että jatkossakin olisi oltava käytettävissä suurpetotyöskentelyyn harjaantuneita koiria ja koiranohjaajia sekä muita suurpetojen pyyntiin ja karkottamiseen motivoituneita osaavia metsästäjiä. Pelkästään poliisilain nojalla tapahtuviin suurriistavirka-aputoimiin tai riistakeskuksen metsästyslain 41 a §:n 1 momentin mukaisten poikkeuslupien nojalla tapahtuvaa toimintaa varten koiria pitäviä ja kouluttavia henkilöitä ei kuitenkaan luultavasti ole helppo löytää. Mahdollisesti saaliiksi saatavan suurpedon saaminen voisi ainakin jossain määrin lisätä toimintaan osallistumisen ja sitoutumisen motivaatiota.

Suomen riistakeskus on antanut alueellisille riistaneuvostoille mahdollisuuden antaa palautetta asetusluonnoksesta ja sen muistiosta. Tässä saatua palautetta pääpiirteissään tiivistettynä. Saadun palautteen perusteella suurpetojen ns. vahinkoperusteisten poikkeuslupien joustavoittamista pidetään tarpeellisena ja kannatettavana. Muutosehdotuksia pidetään hyvinä ja oikean suuntaisina. Palautteissa tuotiin esiin, että on ensiarvoisen tärkeää, että lupamenettelyä pyritään kehittämään ja löytämään keinoja, jotka mahdollistavat tehokkaan puuttumisen ongelmia aiheuttavien suurpetoyksilöiden poistamiseksi. Edelleen todettiin, että uusia keinoja on saatava käyttöön nopeasti, koska suurpetojen kannat ovat nousussa ja niiden aiheuttamien vahinkojen määrä tulee nousemaan. Yhdessä palautteessa nähtiin tarpeelliseksi, että poikkeuslupa-asetuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan esitetyn lajin biologisia ominaispiirteitä koskevan lisäyksen osalta harkittaisiin, että kyseinen vaatimus koskisi vain suurpetoja. Alueellisten riistaneuvostojen palauteet on koottu Suomen riistakeskuksen lausunnon liitteeksi.

Suomen riistakeskus toivoo, että edellä mainitut näkökulmat ja muutosesitykset otetaan huomioon asetuksen jatkovalmistelussa ja suurpetoja koskevan lainsäädännön kehittämisessä. Muilta osin Suomen riistakeskuksella ei ole huomautettavaa asetusluonnokseen tai sen muistioon.

SUOMEN RIISTAKESKUS

Jari Varjo
johtaja

Jarkko Nurmi
riistatalouspäällikkö

Lausunnon on valmistellut riistapäällikkö Visa Eronen

LIITE

Alueellisten riistaneuvostojen palautteet

LAPIN ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO

Lapin alueellisella riistaneuvostolla ei ole huomautettavaa asetusluonnokseen.

OULUN ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO

Oulun alueellinen riistaneuvosto pitää muutosehdotuksia hyvinä ja oikean suuntaisina. On ensiarvoisen tärkeää, että lupamenettelyä pyritään kehittämään ja löytämään keinoja, jotka mahdollistavat tehokkaan puuttumisen ongelmia aiheuttavien suurpetoyksilöiden poistamiseksi. Uusia keinoja on saatava käyttöön nopeasti, koska suurpetojen kannat ovat nousussa ja niiden aiheuttamien vahinkojen määrä tulee nousemaan. Ilmiö tulee vaikuttamaan myös poronhoitoalueen suurpetopoikkeuslupien määrään.

POHJOIS-HÄMEEN ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO

Pohjois-Hämeen alueellinen riistaneuvosto pitää muutosehdotuksia hyvinä ja oikean suuntaisina. On ensiarvoisen tärkeää, että lupamenettelyä pyritään kehittämään ja löytämään keinoja, jotka mahdollistavat tehokkaan puuttumisen ongelmia aiheuttavien suurpetoyksilöiden poistamiseksi. Uusia keinoja on saatava käyttöön nopeasti, koska suurpetojen kannat ovat nousussa ja niiden aiheuttamien ongelmien määrät todennäköisesti kasvavat kantojen runsastuessa.

Luonnonvarakeskuksen kanta-arvion ja aiemmin tapahtuneiden korvattujen taikka arvioitujen vahinkojen lisäksi on kyseessä olevan alueen petoyhdyshenkilöiden paikallistietämykselle annettava riittävä arvo arvioitaessa tilannetta. Petoyhdyshenkilö on paikallisten olosuhteiden ja paikallisen petotilanteen asiantuntija.

Vahinkoperusteisten poikkeuslupien käsittelyyn on odotettavissa kuluvan hallinnolla entistä enemmän aikaa lisääntyvien poikkeuslupahakemusten ja niihin liittyvän selvitystarpeen kasvaessa.

Asetuksessa olisi voinut raamittaa tarkemminkin sitä, missä tilanteissa Suomen riistakeskuksen on mahdollista myöntää vahinkoperusteinen poikkeuslupa.

POHJOIS-SAVON ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO

Alueelliselle riistaneuvostolle annettuun määräaikaan mennessä saatiin seuraavat näkemykset:

Aluerajauksena ei tulisi käyttää sitä paikkaa, missä vahinkoa on aiheutunut tai missä varjeltava kohde sijaitsee, vaan aluerajauksen tulisi kattaa tarvittaessa alue, jossa vahinkoa tai vaaraa aiheuttanut eläin tai eläinlauma todennäköisesti oleskelee.

Vahinkoa aiheuttavan eläimen yksilöinti ei susilauman tapauksessa ole lähtökohtaisesti mahdollista, vaan sudet käyttäytyvät lajityypillisesti ja aiheuttavat vahinkoa usein laumana, joten poikkeuslupa tulisi suoraan asetustekstin nojalla voida kohdentaa vahinkoa aiheuttavaa yksilöön tai laumaan.

Luvan voimassaoloaikaa tulisi edelleen pidentää.

RANNIKKOPOHJANMAAN ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO

Alueelliselle riistaneuvostolle annettuun määräaikaan mennessä saatiin seuraava näkemys:

Tarkennus 2 §:n 4 kohtaan sen suhteen mikä määrä (kpl) voidaan katsoa elinvoimaiseksi tulisi selvästi käydä ilmi tässä kohdassa.

SATAKUNNAN ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO

Satakunnan alueellinen riistaneuvosto pitää suurpetojen ns. vahinkoperusteisten poikkeuslupien joustavoittamista tarpeellisena ja kannatettavana. Maakunnallisella suurpetotilanteella ja sen erityispiirteillä tulisi poikkeuslupien edellytyksiä arvioitaessa olla nykyistä enemmän painoarvoa. Asetusmuistioon kirjatus vaikutusten arvioinnin todettiin olevan hyvin lyhyt, puuttuu mm. sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset.

UUDENMAAN ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO

Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa palautetta metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §, 4 § ja 5 §:n muuttamisesta. Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto pitää asetusluonnoksen tavoitteita kannatettavina. On tärkeää, että suurpetokantojen hoidon kansallista hyväksyttävyyttä ja sosioekonomista kestävyttä pyritään parantamaan lisäämällä joustavuutta vahinko- ja turvallisuusperusteisten poikkeuslupien myöntämiseen.

On hyvä, jos asetuksen muutoksella voidaan myötävaikuttaa siihen, että vahinkoa aiheuttava suurpeto pystytään myös lumettomaan vuodenaikaan tehokkaasti poistamaan poikkeusluvan nojalla, vaikka vahinkoa aiheuttavan yksilön tunnistaminen ei olosuhteista johtuen olisikaan mahdollista. Poikkeusluvalla sallitun pyyntialueen laajentamisen mahdollistaminen on tervetullut muutos. Alueellinen riistaneuvosto kannattaa myös poikkeusluvan voimassaoloajan pidentämistä 31 vuorokauteen nykyisestä 21 vuorokaudesta. Myös tavoite siitä, että pyritään selkiyttämään edellytyksiä, joilla luontodirektiivin 16.1 artiklan a-alakohdan mukaisia eli eläimistön ja kasviston säilyttämisellä perusteltuja poikkeuslupia olisi myönnettävissä, on kannatettava. On tärkeää, että Suomen riistakeskus voisi perustelluissa tapauksissa myöntää poikkeuslupia suurpetojen pyytämiseen metsäpeuran turvaamiseksi. Alueellisen riistaneuvoston näkemyksen mukaan on perustelua, että asetuksella linjattaisiin säännöstasolla, että muuna tyydyttävänä ratkaisuna ei pidettäisi karhua, sutta, ilvestä ja

ahmaa koskevan poikkeusluvan kohdalla yksilön tai yksilöiden loukuttamista tai nukuttamista ja siirtämistä toisaalle.

Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että myös turvallisuusuhkaa aiheuttavien suurpetojen osalta voi ilmetä tilanteita, joissa olisi tarve voida myöntää poikkeuslupa kohdentamatta poikkeuslupaa tiettyyn yksilöön ottaen huomioon lajin biologiset ominaispiirteet. Tällainen tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi poikkeuksellisen rohkeasti ja uhkaavasti käyttäytyvän susilauman reviirillä. Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto esittääkin, että asetuksen 4 §:n muuttamista niin, että se koskisi vahinkoa tai turvallisuusuhkaa aiheuttavia yksilöitä.

Lisäksi Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto näkee tarpeelliseksi, että asetuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan esitetyn lajin biologisia ominaispiirteitä koskevan lisäyksen osalta harkittaisiin, että kyseinen vaatimus koskisi vain suurpetoja. Lausunnolla olevilla poikkeuslupa-asetuksen muutoksilla pyritään muutoin lisäämään joustavuutta nimenomaan suurpetoja koskevien poikkeuslupien myöntämiseen. Kyseinen muutos kuitenkin koskisi kaikkia riistaeläimiä ja lisäisi Suomen riistakeskuksen säännöstasolta tulevia velvoitteita poikkeuslupaharkintaan liittyen. Uudenmaan alueellisen riistaneuvoston käsityksen mukaan ei ole mitään tarvetta lisätä säännöstasolla tämänkaltaista velvoitetta, vaan nykyinen sääntely poikkeusluvan edellytysten arvioinnista riittää muiden kuin suurpetojen osalta. Tällöin biologisten ominaispiirteiden selvittäminen jäisi muiden riistalajien osalta Suomen riistakeskuksen harkintaan kuten tähänkin asti.